

CONCORDANTIA

BIBLIOTHECÆ LATINÆ CVM GALLICÆ

BIBLIOTHECA LATINA BIBLIOTHECA GALICA

Contra Academicos lib. iii. pag. 143.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 29-34.
De Beata Vita.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 34-38.
De Ordine lib. ii.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 38-44.
De Immortalitate Animæ.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 44-50.
De Qualitate Animæ.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 50-55.
De Musica lib. vi.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 55-63.
De Magistro.	Fragmenta et analysi.	tom. XXI, pag. 63-65.

INDEX

TOMI CENTESIMI OCTAVI.

CONTRA ACADEMICOS.

LIBRI TRES.

LIBER I.

Romanianus ad philosophiam incitatur proæmio libri hujus, in quo ejus filius Licentius cum Trygetio per tres disputationes concreditur. Ille pro Academicis beatam vitam ipsa inquisitione veri, hic contra nonnisi veri comprehensione constare propugnat. Venit in contentionem definitio erroris, necnon definitio sapientiæ, quæ luculenter explicatur.

CAP. I. Romanianum ad veram philosophiam cohortatur.	15
II. DISPUTATIO I. An ad beatam vitam necessaria sit veri comprehensio, an sola ejus inquisitio.	19
III. Beatitatem in investigatione veri sitam esse pro Academicis propugnantur. — Quid sit error.	21
IV. DISPUTATIO II.	23
V. Quidnam sit sapientia.	27
VI. DISPUTATIO III. Sapientiæ definitio datur et impugnatur. — Albicerii divinationes.	30
VII. Vindicatur data sapientiæ definitio.	32
VIII. Hariolus an sapiens, et quid sit sapiens.	34
IX. Epilogus.	36

LIBER II.

Romanianum Mæcenatem suum ad amplectendam philosophiam rursus cum grati animi significatione cohortatur, tresque illi

describit collationes, in quarum prima explicantur placita Academicorum. In secunda novæ ac veteris Academiæ discrimina referuntur, et exploditur sententia horum philosophorum, qui cum verum haud posse deprehendi putarent, veri tamen simile se sequi profiterentur. In tertia dicitur quid illi verisimile seu probabile appellarent.

CAP. I. Contra Academicorum rationes Dei auxilio opus est.	39
II. Romano grati animi obsequium exhibet, eumque ad philosophiam hortatur.	41
III. Philocalia et philosophia.	44
IV. DISPUTATIO I. Repetuntur in priore libro disputata.	46
V. Academicorum placita.	48
VI. DISPUTATIO II. Academiæ novæ et veteris dissidium.	50
VII. Adversus Academicos.	52
VIII. Academicorum cavillatio.	55
IX. De Academicorum sententia serio deinceps disputandum.	56
X. Verborum controversia non est quæ habetur cum Academicis, sed rerum.	58
XI. DISPUTATIO III. Probabile quid sit.	59
XII. Rursum de probabili, et verisimili.	61
XIII. An Academici dissimularint se scire verum.	62

LIBER III.

Exhibet disputationes duas, quarum initio statuitur fortunam nihil sive adjumento sive impedimento esse sapienti. Mox Augustinus, repugnante pro susceptis partibus Alypio, probat nonnihil sciri a sapiente, utpote qui saltem sapientiam noverit. Deinde Zenonis definitionem discutit, et duo illa redarguit Academicorum placita: *Nihil percipi posse*; et, *Nulli rei debere assentiri*. Dicit demum videri sibi Academicos non ita sensisse uti vulgo existimantur.

CAP. I. DISPUTATIO I. Magnopere quærenda veritas unde pendet vita beata.	65
II. An fortuna sapienti necessaria.	66
III. Differunt sapiens et studiosus, Sapientem nonnihil scire, quia saltem scit sapientiam.	69
IV. DISPUTATIO II. Rursum quod sapiens non est qui nihil scit.	72
V. Academicorum inane suffugium præcluditur.	75
VI. Veritatem nisi divina ope non percipi.	77

CAP. VII. Augustinus Alypii hortatu habet deinceps orationem contra Academicos.	78
VIII. Redarguitur locus e Cicerone allatus.	81
IX. Zenonis definitio discutitur.	82
X. Duo Academicorum effata. — Contra illud: <i>Nihil percipi posse</i> .	85
XI. Ex sensuum imbecillitate non effici ut nihil veri percipiatur; neque ex somno et furore.	88
XII. Urget Academicos causare frustra sensuum vel somni et furoris deceptiones.	91
XIII. Multa percipi in dialectica.	92
XIV. Sapientem oportet sapientiæ saltem assentiri.	94
XV. An qui sequitur in agendo probabile citra assensum, vitet errorem.	97
XVI. Facere quod videtur probabile etiam citra assensum nefarium est.	99
XVII. Academici quare dissimularint suam sententiam.	101
XVIII. Quomodo probabile inductum ab Academicis.	104
XIX. Multiplex philosophiæ genus.	106
XX. Conclusio operis.	107

DE BEATA VITA.

LIBER UNUS.

Triduanus hic liber complectitur disputationes Theodoro nuncupatas, quibus eo demum res abit ut beatam vitam nonnisi in perfecta Dei cognitione consistere definiatur.

PREFATIO. Dicit librum Theodoro, eique aperit quibus veluti ventis ad christianæ philosophiæ portum impulsus sit. — Occasio disputationis.	109
DISPUTATIO PRIME DIEI. Ex anima et corpore constamus. Cibus corpori necessarius.	115
Animæ quoque suus est cibus.	116
De eodem argumento.	117
Beatus non est qui quod vult non habet. Nec tamen omnis qui quod vult habet, beatus est.	118
Quid sibi homo comparare debet ut sit beatus.	119
Quis Deum habeat.	120
Eadem prosequitur.	121
Academicus beatus esse non potest, ergo nec sapiens.	<i>Ibid.</i>

Ejusdem rei continuatio.	122
Disputationis primæ finis.	123
DISPUTATIO SECUNDÆ DIEI. Quis Deum habeat eo modo ut beatus sit.	124
Quæstionis status.	125
Qui quærit Deum nondum Deum habet.	126
Beatus-ne est qui Deum habet propitium?	127
Hujus quæstionis solutio.	<i>Ibid.</i>
Reliqua ad alterum diem differuntur.	128
DISPUTATIO TERTIÆ DIEI. De quæstione pridie proposita dicendum.	129
Quæstionis status.	130
Miser est omnis qui eget. Sapiens porro aliquo non eget.	<i>Ibid.</i>
An omnis qui miser est, eget.	132
Ejusdem argumenti continuatio.	133
Animi egestas.	<i>Ibid.</i>
Superius dicta elucidantur.	134
Pergit de iisdem ratiocinando.	135
Animi plenitudo.	136
Plenitudo sapientiæ.	137
Beatus est qui habet sapientiam.	138
Sapientia est veritas.	139
Veritas a Deo.	140
Conclusio.	141

DE ORDINE.

LIBER I.

Disputationes duas exhibet, quarum prima docet omnia prorsus et bona et mala ordine divinæ providentiæ contineri. Secunda de ordinis præstantia et notione nonnihil tangit; atque hic data occasione incompósitos animi motus et pueriles gloriolæ obtentu rixas alumnorum suorum graviter carpit Augustinus; tumque Monicam dicit ob sexum a philosophica disputatione minime arcendam esse.

CAP. I. PRÆFATIO. Omnia divina Providentiæ regi.	143
ii. Dedicat hoc opus Zenobio. Personæ dialogi.	145
iii. DISPUTATIO I. Occasio disputationis.	147
iv. Nihil omnino sine causa fieri.	150
v. Ordine cuncta Deus administrat.	152
vi. Ordo omnia complectitur.	155
vii. Deus non diligit mala, licet ad ordinem pertineant.	156

CAP. VIII. Licentius philosophiæ amore succensus. — Reprehensus a Monica quod Psalmi versiculum ad requisita naturæ egressus cantitaret. — Liberalium disciplinarum utilitas.	159
ix. DISPUTATIO II. Ordo dux ad Deum.	163
x. Ordo quid. Ut coercendi æmulationis et inanis jactantiæ motus in adolescentibus, qui dant operam litteris.	164
xi. Monica ob sexum non arcenda a philosophica disputatione.	167

LIBER II.

Disputationes hoc libro duæ continentur, quibus dum ordinis definitionem expendunt colloquentes, incidunt in varias quæstiones, scilicet, quomodo sapiens cum Deo maneat immotus; an etiam ea, quæ perperam ab hominibus fiunt, ex Dei ordine agantur; utrum Deus justus esset ante originem mali; utrum ex Dei ordine malum exortum sit. Agitur demum fusius de recto studendi ordine, qui postulat ut informati rite moribus, et comparatis humanis disciplinis promoveatur animus ad altiora et divinæ percipienda.

CAP. I. DISPUTATIO I. Ordinis definitio expenditur.	174
ii. Cum Deo esse, quid sit. Quomodo sapiens cum Deo maneat immotus.	174
iii. Stultitia an cum Deo sit.	178
iv. Quæ homo perperam agit, an ordine agat. Mala in ordinem redacta faciunt ad decorem universi.	
v. Quomodo medendum errori credentium res nullo ordine geri.	183
vi. DISPUTATIO II. Mens sapientis immobilis.	187
vii. Quomodo ordo fuerit cum malum non esset.	188
viii. Traduntur primum adolescentibus præcepta vitæ, tum ordo eruditionis.	193
ix. Ad discendum auctoritate ducimur et ratione. — Auctoritas duplex.	194
x. Vitæ præcepta pauci assequuntur.	196
xi. Ratio quid et hujus in sensibilibus vestigia. — Ut differunt rationale et rationabile.	198
xii. Disciplinarum omnium excogitatrix ratio. — Occasio vocabulorum. — Occasio litterarum. — Occasio numerorum. — Occasio discretionis litterarum, syllabarum et verborum. — Occasio historiæ.	202
xiii. Dialectices et rhetorices inventio.	204

CAP. XIV. Musica et poëtica. — Triplex sonus. — Versus unde. — Rhythmus.	205
xv. Geometrica et astronomia.	207
xvi. Disciplinæ liberales efferunt intellectum ad divina.	208
xvii. Arduas quæstiones ne attingant non instructi disciplinis.	210
xviii. Quo ordine anima provehitur ad cognitionem sui et ipsius unitatis. — Omnia in unum tendunt.	212
xix. Homo unde brutis præstantior : quomodo possit videre Deum.	214
xx. Epilogus hortans ad bonam vitam.	216

DE IMMORTALITATE ANIMÆ.

LIBER UNUS.

Continet hic liber congeriem rationum pro animæ immortalitate, necnon intercurentium difficultatum solutionem.

CAP. I. Prima ratio, quod anima sit immortalis, quia subjectum est disciplinæ quæ semper est.	219
ii. Alia ratio quia subjectum est rationis quæ non mutatur.	220
iii. Viva substantia et immutabilis animus, nec si aliquo modo mutabilis, propterea mortalis fit.	221
iv. Ars et ratio numerorum immutabilis quæ animo non sine vita inhærent.	223
v. Animus non mutatur ut desinat esse animus.	225
vi. Ratio quæ incommutabilis est, sive in animo, sive cum animo sit, sive animus in ea, ad ipso eodem animo separari nequit.	227
vii. Nec, si per substantiam ad defectum tendit animus, ob id interit.	229
viii. Ut corpori non potest auferri quo corpus est : ita nec animo quo animus est.	231
ix. Animus vita est; sic vita carere non potest.	233
x. Animus non est temperatio corporis.	234
xi. Animus nec per falsitatem perit veritati contrariam, etsi animi est causa veritas.	235
xii. Veritati, a qua est animus quod est, quatenus ipsa est nihil contrarium.	237
xiii. Animus nec in corpus convertitur.	238
xiv. Nec somno, nec hujusmodi corporis affectione animæ vim minui.	240
xv. Rursum animam non posse in corpus mutari.	241

CAP. XVI. Ne in animam quidem irrationalem rationalis anima convertitur. Anima tota est in toto corpore et singulis partibus.	242

DE QUANTITATE ANIMÆ.

LIBER UNUS.

In hocce dialogo sex de anima quæstiones a collocutore proponuntur Augustino; quarum tertiam, scilicet quanta sit anima, penitius tractaturus distinguit imprimis duplex quantitatis genus, unum a mole et loci spatio, alterum a potentia et virtute dictum; illud quidem corporis proprium ab anima quæ prorsus incorporea sit excludi: hoc autem reperiri in illa docet. Deinde magnitudinis istius gradus septem assignat, ad quos revocat quidquid anima humana sive in corpore, sive in se ipsa, sive denique apud Deum valet.

CAP. I. Sex de anima quæstiones proponit Evodius, — Unde sit anima. — Animæ patria Deus. — Animæ substantia propria et simplex.	245
ii. Anima qualis sit.	247
iii. Anima quanta sit.	248
iv. Animam nonnihil esse. tametsi nec longa nec lata sit. — Altitudo quid sit. — Ventus quid sit.	249
v. Infinita animæ vis.	252
vi. Longitudo mera et simplex.	254
vii. Compendiosior et multitudini tutior ad veritatis perceptionem via per auctoritatem quam per rationem.	256
viii. De figuris mathematicis. — Quot lineis figura fiat. — Quomodo tribus lineis figura possit fieri.	257
ix. Quæ figura præstantior. In triangulo quid angulo contrarietur:	258
x. Summa æqualitas in figuris.	260
xi. Figurarum præstantia. — Signum quid. — Punctum quid.	262
xii. Puncti potentia.	264
xiii. Animus incorporeus cernit incorporea. — Animus quid sit.	266
xiv. Animus incorporeus quantum valeat.	267
xv. Objicitur animam ætate crescere.	270
xvi. Respondetur objectioni et ostenditur animam sine corporeo incremento proficere.	271
xvii. Anima spatio temporis crescere dicitur metaphoricòs.	273

CAP. XVIII. Loquendi facultas, quam puer paulatim assequitur, non tribuenda incrementis animæ.	275
XIX. Anima quomodo crescere minuive dicitur.	278
XX. Anima numquid ex se sciat.	279
XXI. Vires in majori ætate majores non sunt argumentum crescentis animæ.	280
XXII. Unde vires corporis majores.	282
XXIII. Anima tametsi per totum corpus sentit, non idcirco est cum corpore extensa. Quid sensus et quomodo sit visio.	286
XXIV. Expenditur definitio sensus.	290
XXV. Definitio quomodo examinanda.	292
XXVI. Scientia et ratio num in bestiis?	295
XXVII. Ratio et ratiocinatio.	298
XXVIII. Bestiæ vim sentiendi habent, non scientiam.	300
XXIX. Scientia et sensus quid differant.	301
XXX. Anima, quæ ubique sentiat in corpore, non idcirco est per totum corpus diffusa.	303
XXXI. Vermiculi secti parte moventur: an argumentum est animæ per totum corpus extensi?	306
XXXII. Dissecto corpore anima non secatur. — Frusta dissecti corporis vivere possunt cum anima secta non sit. — Deinceps de animæ quantitate ratione virtutis ac potentiæ.	309
XXXIII. Vis animæ in corpore, in se ipsa, et apud Deum, septem ejus magnitudinis gradus constituit. — Primus gradus animæ. — Secundus gradus animæ. — Tertius gradus animæ. — Quartus gradus animæ. — Quintus gradus animæ. — Sextus gradus animæ. — Septimus gradus animæ.	313
XXXIV. Anima solus Deus melior, adeoque solus ei colendus est.	319
XXXV. Actus animæ juxta septem præfatos gradus varie appellantur.	322
XXXVI. Attinguntur reliquæ de anima quæstiones. — Quæ sit religio vera.	323

DE MUSICA.

LIBER I.

Traditur musicæ definitio, et qui ad hujusce disciplinæ considerationem pertinent, motuum numerosorum species ac proportio explicantur.

CAP. I. Sonorum certas dimensiones observare non ad grammaticam spectat, sed ad musicam.	324

CAP. II. Musica quid sit. — Modulari quid sit.	327
III. Bene modulari quid sit et cur in musicæ definitione positum.	329
IV. Scientia cur in musicæ definitione ponitur.	331
V. Sensus musices an inest a natura.	336
VI. Cantores theatricos nescire musicam.	338
VII. Diu et non diu in motu.	340
VIII. Proportio in motu diuturno et non diuturno.	341
IX. Motus rationabiles et irrationabiles, connumerati et dinumerati.	342
X. Motus complicati et sesquati.	344
XI. Motus et numerus in infinitum progrediens ut ad certam formam coercetur.	345
XII. Cur ab uno ad decem progressus, et inde ad unum reditus in numerando fiat.	347
XIII. De proportionatorum motuum decore, quatenus sensibus judicatur.	353

LIBER II.

In quo de syllabis et pedibus metricis disputatur.

CAP. I. Syllabarum spatia aliunde grammaticus, aliunde musicus attendit.	356
II. De versu judicat grammaticus ex auctoritate, musicus ex ratione et sensu.	357
III. Syllabarum tempora.	359
IV. Pedes dissyllabi.	360
V. Pedes trisyllabi.	362
VI. Pedes tetrasyllabi.	366
VII. Versus certo pedum, ut pes syllabarum, numero constat.	369
VIII. Varia pedum nomina.	371
IX. De pedum structura.	373
X. Amphibracus nec per se, nec aliis mixtus versum conficit.	374
XI. Pedum rationabilis mixtura.	376
XII. Pedes sex temporum.	378
XIII. Ordo pedum quomodo mutetur concinne.	380
XIV. Qui pedes quibus misceantur.	382

LIBER III.

In quo exponitur quid intersit discriminis inter rhythmum, metrum et versum; tum agitur seorsim de rhythmico; ac deinde tractatio de metro inchoatur.

CAP. I. Rhythmus ac metrum quid.	384